

BIBLIOTĒKU, ARHĪVU UN MUZEJU TERMINU DATUBĀZE

*Konference “Bibliotēku nozares un saskarnozaru
terminoloģija: teorija un prakse”*

06.10.2017. Rīga, LNB

Ieskats vēsturē

- Laikā no 2005. gada 16.augusta līdz 2006. gada 15.martam ar Valsts Kultūrkapitāla fonda kultūras programmas «Bibliotēku, arhīvu un muzeju sadarbības projektu digitālā vidē atbalsts» finansējumu izveidota «Tiešsaistes terminu banka: arhīvi, bibliotēkas, muzeji»
- Datubāze ātri ieguva popularitāti nozares speciālistu vidū un tika atzīta par vienu no satura ziņā vērtīgākajiem elektroniskajiem resursiem
- Tehnisku iemeslu dēļ 2012. gada novembrī nozares terminu datubāze “Tiešsaistes terminu banka: arhīvi, bibliotēkas, muzeji” uz nenoteiktu laiku tika slēgta

Terminu pieejamības nodrošināšana tīmeklī – izaicinājums nozares terminologiem

- LZA TK terminu datubāze „[AkadTerm](#)”
- sadarbība ar sabiedrības „Tilde” terminoloģijas grupu <http://www.termnet.lv/>
- terminoloģijas pakalpojumu portāla "*Tilde Terminology*" iespējas <https://term.tilde.com/>

terminoloģijas jaunumi:

- LNB «Bibliotēku attīstības centra vēstnesī» <https://www.lnb.lv/lv/profesionale-resursi/biblioteku-attistibas-centra-vestnesis>
- Latvija Bibliotēku portālā <http://www.biblioteka.lv/Sector/par-nozares-terminologiju.aspx>
-

Nozaru speciālistu, docētāju, pētnieku, studentu redzējums uz bibliotēku nozares terminoloģijas problēmām un to iespējamiem risinājumiem

- Viens no satura ziņā vērtīgākajiem elektroniskajiem resursiem «Tiešsaistes terminu banka: arhīvi, bibliotēkas, muzeji»
- Darbojas vairākas apjomīgas datubāzes – „[AkadTerm](#)”, „[Termnet.lv](#)”, „[EuroTermBank](#)”, tomēr tajās ir daudz novecojušu terminu un netiek veikta rediģēšana
- Terminoloģijas process ir pārāk lēns. Kamēr termini iziet visus trīs apstiprināšanas līmeņus, paiet pārāk ilgs laiks – jānodrošina ātrāks terminu apstiprināšanas process
- Lielākas pilnvaras piešķiramas nozaru terminoloģijas apakškomisijām (TAK) izveidojot vairākpakāpju terminu veidošanas un izmantošanas sistēmu, norādot katra termina statusu

«Bibliotēku, arhīvu un muzeju terminu datubāze» – aktuāli nozares termini <http://termini.lnb.lv/>

- Attīstoties tehnoloģiskajām iespējām, 2016. gadā radās iespēja uzsākt datubāzes “Tiešsaistes terminu banka: arhīvi, bibliotēkas, muzeji” atjaunošanu un pilnveidi
- Sadarbībā ar Latvijas Nacionālās bibliotēkas Tehnoloģiju departamenta speciālistiem izvērtētas tehniskās iespējas, īstenoti dažādi uzlabojumi, kā arī veikts apjomīgs rediģēšanas darbs
- 2017. gada martā ar jaunu nosaukumu «Bibliotēku, arhīvu un muzeju terminu datubāze» resurss atvērta lietotājiem <http://termini.lnb.lv/>
- Datubāzes mērķis – veidot un uzturēt bibliotēku, arhīvu un muzeju darba terminoloģijas resursu digitālā formā, lai sekmētu šo institūciju attīstību un sadarbību
- Resursu izstrādājusi un uztur Latvijas Nacionālā bibliotēka

Bibliotēku, arhīvu un muzeju terminu datubāze

L N B

[Par datubāzi](#) [Sadarbības partneri](#) [Citi resursi](#) [Ieteikumi](#)

Meklējamais termins:

Meklēt

Termina valoda:

 visas LV RU EN DE

Nozare:

Avots:

?

Atrastie termini

- [bibliotēka](#)
- [bibliotēkas darbinieka\(-u\) pētnieciska publikācija](#)
- [bibliotēkas darbinieks](#)
- [bibliotēkas krājums](#)
- [bibliotēkas vietne](#)
- [bibliotēku izdevējdarbība](#)
- [bibliotēku nozares pētniecība](#)
- [brīvas piekļuves krātuve](#)
- [brīvpiekļuve](#)
- [brīvpiekļuves lietojums bibliotēkā](#)
- [brīvprātīgais](#)
- [centrālā bibliotēka; galvenā bibliotēka](#)
- [citi darbinieki](#)
- [cits bibliotēkas dokuments](#)
- [cits digitāls resurss](#)
- [darba laiks](#)
- [darba laiks bez personāla klātbūtnes](#)

Datubāzes saturs

- Resursā iekļauti bibliotēku nozares un tās saskarnozaru termini un skaidrojumi latviešu valodā, terminekvivalenti angļu valodā, pēc iespējas arī vācu un krievu valodā. Terminu atlasē izmantoti nozaru normatīvie dokumenti, to skaitā adaptētie starptautiskie standarti, profesionālā literatūra, kā arī saraksti ar aktuāliem praksē nepieciešamiem terminiem
- Datubāzē ievietoti aptuveni 3000 termini un terminoloģiskas vārdkopas. Saturs tiks regulāri papildināts un rediģēts
- 2017. gadā datubāze papildināta ar terminiem no aktuālākajiem nozares standartiem (“LVS ISO 2789:2016 Informācija un dokumentācija. Starptautiskā bibliotēku statistika”, “LVS ISO 11620:2014 Informācija un dokumentācija. Bibliotēku snieguma rādītāji”)

Arhīvu un muzeju termini

- Veiksmīga sadarbība ar arhīvu nozares kolēģiem – veikta arhīvu sadaļas rediģēšana, publiski pieejami termini no «Arhīvu terminoloģijas rokasgrāmatas, 2004»
- Jāuzsāk sadarbība ar muzeju pārstāvjiem – šobrīd no vecās datubāzes izgūtie muzeju termini ir nerediģēti un nav publiski pieejami

LV: arhīva izziņa

Statuss: apstiprināts

EN: reference

RU: архивная справка

Definīcija: Arhīvā sastādīts un apliecināts dokuments ar arhīva dokumentos esošām ziņām par kādu faktu, notikumu vai personu un norādi uz ziņu meklējumdatiem.

Avots: Arhīvu terminoloģijas rokasgrāmata, 2004.

Nozare: arhīvi

Apstiprināts: LZA TK, 11.09.2014.

Bibliotēku, arhīvu un muzeju terminu datubāze

- Papildināta ar terminu statusiem:

apstiprināts

grozīts

pagaidu

novecojs

- Pētniecības nolūkā datubāzē saglabāti termini arī no atceltajiem standartiem un normatīvajiem dokumentiem
- Norādīts termina apstiprinātājs un apstiprināšanas datums
- Lai savlaicīgi iegūtu operatīvi lietojamus terminus, datubāzē iekļauti arī LZA TK vēl neapstiprināti termini, piešķirot tiem “pagaidu” statusu

LV: cits digitāls resurss

Statuss: apstiprināts

EN: other digital document

Definīcija: Digitāls resurss, kas nav ne e-grāmata, ne audiovizuāls resurss tīklā vai patents elektroniskā formā (piemēram, pārskats, preprints, kartogrāfisks materiāls vai nošizdevums, valodu kurss u. tml. elektroniskā formā).

Avots: LVS ISO 2789:2016 Informācija un dokumentācija. Starptautiskā bibliotēku statistika

Piezīmes: Ietver gan digitalizētus, gan digitāli radītus resursus.

Nozare: bibliotēkas

Apstiprināts: LZA TK ID TAK, 09.04.2015.

LV: cits digitālais dokuments

Statuss: grozīts

EN: other digital document

Definīcija: Digitālais dokuments, kas nav ne e-grāmata, ne audiovizuāls dokuments tīklā vai patents elektroniskā formā (piemēram, pārskats, preprints, kartogrāfiskais vai nošu dokuments elektroniskā formā).

Avots: LVS ISO 2789:2007 Informācija un dokumentācija. Starptautiskā bibliotēku statistika

Nozare: bibliotēkas

Skaidrojums: Standarts LVS ISO 2789 :2007 atcelts 28.11.2013.

Apstiprināts: MABSTK, 28.09.2007.

Lai datubāzes izmantošana būtu efektīvāka, lietotāji tiek aicināti pievērst uzmanību

- norādītajam termina avotam
- tā publicēšanas gadam (aktualitātei)
- nozarei
- termina statusam (uzticamībai; apstiprināts LZA TK, LZA TK ID TAK u. c.)
- pievienotajiem komentāriem
- izvērtēt termina atbilstību konkrētajam kontekstam

Saņemtie komentāri un ieteikumi

- ērta, intuitīva saskarne, viegla navigācija, ātrs pieprasījuma meklējums
- pozitīvi, ka doti terminu skaidrojumi, kā arī norādīts statuss, apstiprināšanas datums un avots, ir iespēja salīdzināt
- pozitīvi, ka pēc meklējuma veikšanas, datubāze to «atceras» un nākamajā reizē ievadot terminu to jau saka priekšā. Vēl pozitīvāk būtu, ja datubāze «saprastu» un «teiktu» priekšā arī nezināmu vārdu, piemēram, ievadot «liet», jau tiktu piedāvāti varianti «lietotājs», «lietošanas noteikumi» u. tml.
- patīk, ka iespējama terminu meklēšana pēc avota

Pamanītie trūkumi

- nav iespējams veikt meklēšanu bez mīkstinājuma zīmēm
- skatot sarakstus ar atrastajiem terminiem, piemēram, konkrēta standarta ietvaros, parādās termini gan latviešu, gan angļu valodā, kas daudziem var būt mulsinoši
- nav iespējama meklēšana pēc terminu statusa – īpaši svarīgi tas būtu, lai kopējā «masā» nepazustu termini ar «pagaidu» statusu
- vajadzētu atsevišķi izdalīt sadaļu «meklētājs» – tagad, ja ieiet kādā no sadaļām, nav skaidrs, kā tikt atpakaļ pie «meklētāja»
- ieteikumu iesniegšanas forma ir pārāk sarežģīta

Satura papildināšana – kopīgs nozaru speciālistu darbs

- Aicinām nozaru speciālistus, studentus un citus interesentus aktīvi līdzdarboties atjaunotā terminoloģijas resursa «Bibliotēku, arhīvu un muzeju terminu datubāze» (<http://termini.lnb.lv/>) papildināšanā, iesūtot zinātniskajos darbos vai profesionālajās darba grupās izstrādātos terminus un to skaidrojumus ievietošanai datubāzē sākotnēji ar pagaidu statusu, pēc tam izskatīšanai un apstiprināšanai LZA TK Informācijas un dokumentācijas terminoloģijas apakškomisijas sēdēs
- Datubāze pieejama izmēģinājuma versijā un tās apmeklētāji aicināti izteikt savu viedokli un priekšlikumus sadaļā “Ieteikumi” vai sūtīt ierosinājumus uz adresi: termini@lnb.lv

L N B

L A T V I J A S
N A C I O N Ā L Ā
B I B L I O T Ē K A

Paldies!

Inese Kazāka
Bibliotēku attīstības centrs
Latvijas Nacionālā bibliotēka
Inese.kazaka@lnb.lv
termini@lnb.lv